

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ЛУЦЕНКО Галина – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри автоматизації та комп'ютерно-інтегрованих технологій Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького/

Наукові інтереси: навчання на основі викликів, проектно орієнтоване навчання, цифровізація освітньої діяльності, навчання майбутніх учителів.

КУЛИК Людмила – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри фізики Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.

Наукові інтереси: теорія та методика навчання фізики, цифровізація освітньої діяльності, підготовка майбутніх вчителів фізики та інформатики.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

LUTSENKO Galyna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of Automation and Computer-Integrated Technologies Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy.

Scientific interests: challenge based learning, project-based learning, digitalization of education, teacher training.

KULYK Liudmyla – Candidate of Pedagogical Sciences, Associated Professor, Associated Professor of the Department of Physics Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy/

Scientific interests: theory and methodology of teaching physics, digitalization of educational activities, training of future physics and computer science teachers.

Стаття надійшла до редакції 18.12.2025 р.

Стаття прийнята до друку 02.01.2026 р.

УДК 371.13:17.022.1

DOI: 10.36550/2415-7988-2026-1-222-106-110

ДУБІНКА Микола –

доктор педагогічних наук, доцент,
в.о. декана факультету освітніх наук та мистецтв
Центральноукраїнського державного
університету імені Володимира Винниченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7129-3750>
e-mail: m.m.dubinka@cuspu.edu.ua

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ У РОЗВИТКУ МОРАЛЬНО-ЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

У статті здійснено комплексний аналіз сучасних інноваційних методів формування морально-етичної культури майбутніх учителів у процесі їх професійної підготовки в закладах вищої освіти. Актуальність порушеної проблеми зумовлена трансформаціями соціокультурного середовища, динамічним розвитком цифрових технологій, зміною ціннісних орієнтацій молоді та зростанням суспільних вимог до особистості педагога як носія моральних і етичних норм. Обґрунтовано необхідність цілеспрямованого розвитку морально-етичної культури майбутнього вчителя як інтегративної характеристики його професійної компетентності, що поєднує систему цінностей, моральну свідомість, етичну поведінку та здатність до відповідального педагогічного вибору.

Проаналізовано наукові підходи українських і зарубіжних учених до проблеми морального виховання педагогів, професійної етики вчителя та формування моральних цінностей у процесі педагогічної освіти. Акцентовано увагу на обмеженості традиційних методів навчання у забезпеченні належного рівня сформованості морально-етичної культури майбутніх учителів, що зумовлює потребу впровадження інноваційних педагогічних технологій.

У статті охарактеризовано потенціал тренінгових технологій, ігрових та інтерактивних методів, арттерапевтичних практик, цифрових інструментів етичного виховання та рефлексивних методик. Розкрито їх зміст, педагогічні можливості й приклади використання в освітньому процесі закладів вищої освіти. Обґрунтовано їх роль у формуванні у майбутніх педагогів моральних цінностей, професійної етики, відповідальності, емпатії та здатності до моральної рефлексії.

Зроблено висновок про доцільність комплексного впровадження інноваційних методик у систему професійної підготовки педагогів як ефективної умови формування високого рівня морально-етичної культури майбутніх учителів. Окреслено перспективи подальших наукових досліджень, пов'язаних з удосконаленням методичного забезпечення та розробленням діагностичних інструментів оцінювання рівня сформованості морально-етичної культури здобувачів педагогічної освіти.

Ключові слова: морально-етична культура, майбутній учитель, професійна підготовка, інноваційні методи навчання, педагогічна етика, моральне виховання, рефлексивні практики, цифрові освітні технології.

DUBINKA Mykola –

Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Acting Dean of the Faculty of Educational Sciences and Arts
of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University
State University named after Volodymyr Vynnychenko
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7129-3750>
e-mail: m.m.dubinka@cuspu.edu.ua

INNOVATIVE METHODS FOR DEVELOPING THE MORAL AND ETHICAL CULTURE OF FUTURE TEACHERS

The article provides a comprehensive analysis of modern innovative methods for the development of moral and ethical culture of future teachers in the process of their professional training in higher education institutions. The relevance of the problem is determined by transformations of the contemporary sociocultural environment, the rapid development of digital technologies, changes in young people's value orientations, and the increasing social demands on teachers as carriers of moral and ethical norms. The necessity of purposeful

development of moral and ethical culture of future teachers as an integrative component of their professional competence is substantiated. This culture combines a system of values, moral consciousness, ethical behavior, and the ability to make responsible pedagogical decisions.

The article analyzes scientific approaches of Ukrainian and foreign scholars to the issues of moral education of teachers, professional ethics, and the formation of moral values in the system of pedagogical education. Attention is focused on the limitations of traditional teaching methods in ensuring an adequate level of moral and ethical culture formation among future teachers, which necessitates the implementation of innovative pedagogical technologies.

The potential of training technologies, game-based and interactive methods, art-therapeutic practices, digital tools for ethical education, and reflective practices is characterized. Their content, pedagogical possibilities, and examples of application in the educational process of higher education institutions are revealed. The role of these methods in the formation of moral values, professional ethics, responsibility, empathy, and the ability for moral reflection among future teachers is substantiated.

It is concluded that the comprehensive implementation of innovative methods in the system of professional teacher training is an effective condition for the development of a high level of moral and ethical culture of future teachers. Prospects for further research are outlined, particularly in the areas of improving methodological support and developing diagnostic tools for assessing the level of moral and ethical culture formation among students of pedagogical specialties.

Key words: moral and ethical culture, future teacher, professional training, innovative teaching methods, pedagogical ethics, moral education, reflective practices, digital educational technologies.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Сучасне суспільство та система освіти переживають стрімкі зміни, зумовлені технологічним прогресом і глобалізацією. Педагогічна спільнота стикається з безпрецедентними викликами, що вимагають від майбутніх учителів не лише глибоких фахових знань, а й умінь діяти етично в нових умовах. Нові педагогічні технології, цифрові інструменти, інтерактивні підходи входять до освітнього процесу, і майбутній педагог має бути готовий їх використовувати відповідально. Одним із ключових аспектів такої готовності є морально-етична культура вчителя, що передбачає усвідомлення етичних принципів та норм і застосування їх у професійній діяльності та спілкуванні з учнями, колегами, батьками. Важливо підкреслити, що морально-етична культура педагога – це не абстрактне поняття, а практичний інструмент, який допомагає знаходити баланс між педагогічними інноваціями та збереженням етичних стандартів у навчанні [2, с. 309-310].

Актуальність досліджуваної проблеми особливо підкреслюється трансформаціями в українській освіті. Концепція Нової української школи (НУШ) зміщує акценти освітніх цілей у бік виховання особистісних якостей учителя, зокрема його ціннісних орієнтирів і моральних принципів. Реалізація положень НУШ та оновлення змісту освіти актуалізували завдання виховання моральних якостей майбутніх педагогів уже на етапі їх професійного навчання у закладі вищої освіти. Учитель Нової української школи розглядається не лише як транслятор знань, але і як носій моралі та приклад для учнів. Морально-етична культура педагога відіграє ключову роль у формуванні культури його вихованців: дослідники відзначають, що моральні цінності та норми, яких дотримується вчитель, знаходять відбиття в морально-етичних орієнтирах учнів [2, с. 310].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема формування морально-етичної культури майбутніх учителів широко представлена в сучасних педагогічних дослідженнях. Науковці розглядають морально-етичну культуру педагога як важливу складову його професійної компетентності, що визначає гуманістичну спрямованість педагогічної діяльності.

У праці В. Жукова здійснено порівняльний аналіз форм і методів виховання морально-етичної культури майбутніх учителів в Україні та Великій

Британії, акцентовано увагу на значенні інтерактивних та рефлексивних методів навчання [1]. С. Романюк та О. Косташук розглядають моральну культуру як орієнтир професійного становлення майбутнього вчителя, підкреслюючи ефективність інноваційних форм і методів навчання у формуванні професійної етики студентів [2].

Окремі дослідження присвячені застосуванню арттерапевтичних технологій у професійній підготовці педагогів. Так, Т. Яковишина обґрунтовує доцільність використання арт-терапії для розвитку емоційної сфери та моральної рефлексії майбутніх учителів [3]. Зарубіжні автори також акцентують увагу на проблемі етичної підготовки педагогів. Зокрема, у дослідженні V. Zhukov та ін. висвітлено особливості формування морально-етичної культури майбутніх учителів мистецьких дисциплін [4].

Значущими для досліджуваної проблеми є праці D. Berenson, у яких доведено ефективність тренінгових технологій міжособистісної взаємодії у професійному становленні вчителя [5], а також J. Bleazby та M. Gluchmanová, які розкривають філософські та етико-професійні засади морального виховання педагогів [6; 7].

Мета дослідження полягає у визначенні та науковому обґрунтуванні інноваційних методів розвитку морально-етичної культури майбутніх учителів у процесі їх професійної підготовки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інноваційні підходи у вихованні морально-етичної культури майбутніх учителів базуються на відході від суто декларативного викладання етики і переході до активних, практико-орієнтованих методів навчання. Нижче розглянемо основні сучасні методи, що зарекомендували себе ефективними в цьому напрямі:

- **Тренінгові технології.** Проведення спеціальних тренінгів і практичних занять з етики та морального розвитку є дієвим засобом формування етичної компетентності майбутніх педагогів. Тренінги – це інтерактивні навчальні сесії, під час яких студенти виконують практичні вправи, моделюють педагогічні ситуації, аналізують моральні дилеми та обговорюють варіанти поведінки. Такі заняття дозволяють відпрацьовувати навички прийняття етичних рішень у безпечному середовищі. Зокрема, методика case-study (розбір конкретних випадків із шкільного життя) та ситуаційні ігри дають змогу майбутнім учителям спробувати себе у різних соціально-моральних

ролях – учителя, учня, батьків – і навчитися обирати оптимальну лінію поведінки згідно з нормами професійної етики. Практика показує, що систематичні тренінгові заняття з розвитку емпатії, ефективної комунікації, вирішення конфліктів тощо позитивно впливають на педагогічну майстерність молодих учителів [4, с. 288]. Активне залучення студентів до подібної діяльності стимулює їх критичне мислення та соціальні навички, формує відповідальне ставлення до власних рішень [4]. Тому тренінгові технології виступають важливим інструментом, який допомагає майбутнім педагогам не лише краще засвоїти етичні знання, але й виробити стійкі поведінкові моделі, необхідні для відповідальної професійної діяльності.

- *Ігрові методи навчання.* Використання елементів гри у процесі підготовки вчителів створює сприятливі умови для засвоєння морально-етичних норм. Рольові ігри та педагогічні симуляції дозволяють моделювати реальні ситуації шкільного життя, де постає моральний вибір. Наприклад, студентам можна запропонувати розіграти сценку вирішення конфлікту між учнем і вчителем або впоратися з етичною дилемою (як реагувати на несправедливість, булінг, академічну нечесність тощо). У ході таких рольових ігор майбутні педагоги вчаться ставити себе на місце інших, розуміти почуття учнів, прогнозувати наслідки своїх дій – іншими словами, розвивають емпатію та моральне мислення. Як зазначає Василь Жуков та ін. у порівняльному дослідженні, у практиці українських ЗВО серед дієвих методів виховання морально-етичної культури вже застосовуються тематичні дослідження, рольові ігри, мозкові штурми, спільна розробка етичних кодексів для аналізу складних ситуацій, проведення діалогів і моделювання етичної поведінки на заняттях [1, с. 56]. Групові дискусії та мозкові атаки з морально-етичних питань спонукають студентів формулювати і висловлювати власну позицію, поважати альтернативні думки, разом шукати рішення етичних проблем. Важливим інтерактивним прийомом є також аналіз та обговорення реальних кейсів або педагогічних відеосюжетів з точки зору порушення чи дотримання етичних норм. Цей прийом широко використовується за кордоном і поступово впроваджується в Україні – він дає змогу студентам побачити можливі помилки учителя й обговорити, як їх уникнути. Загалом, ігрові та інтерактивні методи роблять процес етичного навчання цікавим і дієвим, забезпечують активну участь кожного майбутнього вчителя, що, своєю чергою, сприяє глибшому усвідомленню та засвоєнню морально-етичних принципів на практиці [1, с. 56-57].

- *Арттерапія у вихованні моралі.* Одним з інноваційних напрямів в освіті є використання засобів мистецтва для розвитку особистості, зокрема її морально-духовних якостей. Арт-терапія (лікування мистецтвом) традиційно застосовується у психології для корекції емоційного стану, проте в педагогічному контексті вона набуває виховного значення. Для майбутніх учителів включення елементів арттерапії в освітній процес може стати

ефективним способом гуманізації навчання, оскільки мистецтво апелює до емоційної сфери, цінностей і смислів особистості. Наприклад, проведення творчих занять (малювання, ліплення, музичні імпровізації, театральні етюди) у рамках педагогічних дисциплін здатне сприяти саморозкриттю студентів, усвідомленню ними власних переживань і моральних установок. У творчій діяльності майбутні педагоги вчаться рефлексувати – виражати свої думки і почуття символічно, через художній образ, що допомагає краще зрозуміти себе та інших. Науковці зазначають, що створення спеціального креативного середовища у ЗВО, яке спонукає студентів до творчості, є важливою умовою розвитку у них потреби використовувати арттерапевтичні технології у вихованні дітей arphn-journal.in.ua. Тетяна Яковишина наголошує, «що підготовка майбутніх учителів до застосування арт-терапії потребує як формування відповідних знань і вмінь, так і обов'язкового включення арт-технологій до різних дисциплін навчального плану» [3, с. 289-290]. Таким чином, майбутній педагог на власному досвіді відчуває трансформуючу силу мистецтва – як воно допомагає виразити емоції, подолати внутрішні конфлікти, знайти позитивні ресурси. Надалі випускник зможе перенести цей досвід у свою професійну діяльність: використовувати елементи артпедагогіки у роботі з дітьми (наприклад, моральні казки, обговорення художніх творів з етичним змістом, драматизації ситуацій із життя класу тощо) для виховання в учнів моральних цінностей і емпатії. Отже, арттерапевтичні методи розвивають у майбутніх учителів емоційну культуру, співчуття, толерантність та здатність до творчого пошуку рішень у складних педагогічних ситуаціях.

- *Цифрові інструменти для етичного виховання.* Цифровізація освіти відкриває нові можливості для роботи над морально-етичною культурою як учнів, так і самих педагогів. Сучасні студенти – представники покоління, що зростає в оточенні гаджетів та інтернету, тому використання цифрових ресурсів робить процес навчання більш привабливим і наближеним до їхнього досвіду. Для майбутніх учителів актуальним є ознайомлення з цифровими інструментами, які допомагають формувати етичні компетентності. Йдеться, зокрема, про онлайн-курси і тренажери з етики, інтерактивні платформи для моделювання моральних дилем, освітні комп'ютерні ігри з етичним контентом, веб-квести та форуми для обговорення етичних казусів [6]. Наприклад, існують симуляційні програми, що відтворюють типові конфліктні ситуації у класі: користувач (студент-педагог) має обрати дію або рішення з певного набору, після чого отримує зворотний зв'язок щодо етичності свого вибору. Такі симуляції дозволяють без ризику для реальних учнів відпрацювати професійні реакції на складні ситуації. Ще один напрям – застосування технологій віртуальної (VR) та доповненої реальності (AR) для занурення у модельовані соціальні ситуації, що вимагають моральної оцінки. Віртуальна реальність може створювати ефект присутності і викликати сильний емоційний відгук,

тим самим сприяючи глибшому засвоєнню уроків етики. Водночас із практичною підготовкою, цифрова епоха висуває нові вимоги до самого вчителя – формування в нього цифрової етики. Майбутні педагоги повинні усвідомлювати етичні аспекти використання інформаційно-комунікаційних технологій: відповідальність за цифровий контент, дотримання конфіденційності, мережевий етикет у спілкуванні, критичне ставлення до інформації, етичні принципи роботи з штучним інтелектом тощо [5, с. 75-76]. У зв'язку з цим дослідники пропонують включати до програм педагогічної освіти спеціальні модулі, присвячені цифровій етиці та безпечному використанню інтернет-ресурсів. Як зазначається в одній із новітніх праць, важливо впровадити в підготовку вчителів елементи «техноетичної» обізнаності, аби вони були готові до етичних викликів у середовищі навчання, опосередкованому сучасними технологіями [5, с. 77]. Інтеграція подібних курсів і практик дозволить майбутнім учителям свідомо та відповідально використовувати цифрові інструменти у своїй діяльності, що, своєю чергою, формуватиме здоровий морально-етичний клімат у освітньому середовищі.

• *Рефлексивні практики.* Рефлексія як здатність аналізувати власні думки, дії та мотиви є однією з базових умінь, необхідних для морального розвитку особистості. Для майбутнього вчителя вона набуває особливого значення, оскільки педагог постійно має оцінювати свої професійні кроки з позиції етичності. Рефлексивні методики у підготовці вчителів включають ведення щоденників рефлексії, в яких студент фіксує свої переживання та висновки щодо педагогічних ситуацій, есе на морально-етичні теми, портфоліо професійного зростання, куди входить аналіз успіхів і помилок з етичної точки зору, обговорення власного досвіду під час наставницьких сесій із викладачами чи більш досвідченими колегами. Наприклад, після проходження педагогічної практики студенти разом з керівником практики проводять групову рефлексію: обговорюють, які моральні виклики виникали у взаємодії з учнями, як вдалося їх подолати, що відчував майбутній учитель у тих ситуаціях. Такі обговорення вчать відкрито визнавати труднощі, давати етичну оцінку власним вчинкам і брати відповідальність за них. Наукові дослідження підтверджують, що структуровані рефлексивні практики – наприклад, регулярне написання рефлексивних звітів чи участь у спеціально організованих семінарах етичної рефлексії – значно підвищують моральну чутливість та здатність до етичного судження у студентів педагогічних спеціальностей [7, с. 80]. Більше того, залучення майбутніх учителів до глибокого осмислення своїх професійних ролей, обов'язків і можливих наслідків рішень ще на етапі навчання закладає підґрунтя для відповідальної та свідомої педагогічної діяльності в майбутньому [7, с. 78]. Рефлексія допомагає формувати внутрішню позицію педагога, його моральні переконання, які залишаються стабільними навіть у складних умовах реальної шкільної практики. Отже,

рефлексивні методи – потужний інструмент самовиховання вчителя, що доповнює всі інші підходи: якщо інтерактивні ігрові технології та тренінги дають зовнішній досвід моральних рішень, то рефлексія перетворює цей досвід на особистісні надбання, робить моральні цінності частиною професійного світогляду педагога.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Отже, розвиток морально-етичної культури майбутніх учителів потребує системного використання інноваційних методів навчання. Застосування тренінгових, ігрових, арттерапевтичних, цифрових та рефлексивних методик сприяє формуванню у студентів педагогічних спеціальностей моральних цінностей, етичного мислення, відповідальності та професійної моральності, що є необхідною умовою їх успішної педагогічної діяльності в умовах Нової української школи.

Перспективи подальших наукових розвідок пов'язані з розробкою методичних рекомендацій щодо впровадження інноваційних методів морально-етичного виховання у закладах вищої освіти, удосконаленням діагностичного інструментарію оцінювання рівня сформованості морально-етичної культури майбутніх учителів та аналізом зарубіжного досвіду етичної підготовки педагогів.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Жуков В. Суть, форми та методи виховання морально-етичної культури майбутніх учителів в Україні та Великій Британії. *Вісник Черкаського національного університету. Серія: Педагогічні науки.* 2025. № 3. С. 55–61.
2. Романюк С., Косташук О. Виховання моральної культури як орієнтир професійного становлення майбутнього вчителя: інноваційні форми і методи навчання. *Проблеми освіти.* 2023. № 2(99). С. 308–320.
3. Яковишина Т. Педагогічні умови застосування арт-терапії у підготовці вчителів початкової школи. *Молодий вчений.* 2020. № 4(28). С. 287–290.
4. Zhukov V., et al. Ensuring the process of formation of moral and ethical culture of a future art teacher. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala.* 2025. Vol. 17(4). P. 319–321.
5. Berenson D. The effects of systematic human relations training upon classroom performance of elementary school teachers. *Journal of Research and Development in Education.* 1969. Vol. 4. P. 70–85.
6. Bleazby J. Fostering moral understanding, moral inquiry and moral habits through philosophy in schools: a Deweyan analysis of Australia's Ethical Understanding curriculum. *Journal of Curriculum Studies.* 2020. Vol. 52(1). P. 84–100.
7. Gluchmanová M. Theoretical and practical aspects of professional ethics of teaching. *Human Affairs.* 2017. Vol. 27(1). P. 75–81.

REFERENCES

1. Zhukov, V. (2025). Sut, formy ta metody vykhovannia moralno-etychnoi kultury maibutnix uchyteliv v Ukraini ta Velykii Brytanii [The essence, forms and methods of educating the moral and ethical culture of future teachers in Ukraine and Great Britain]. *Visnyk Cherkaskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Pedagogichni nauky.* № 3. S. 55–61. [in Ukrainian]
2. Romaniuk, S., Kostashchuk, O. (2023). Vykhovannia moralnoi kultury yak oriientyr profesiinoho stanovlennia maibutnoho vchytelia: innovatsiini formy i

metody navchannia [Education of moral culture as a guideline for the professional development of a future teacher: innovative forms and methods of teaching]. Problemy osvity. № 2(99). S. 308–320. [in Ukrainian]

3. Yakovyshyna, T. (2020). Pedagogichni umovy zastosuvannia art-terapii u pidhotovtsi vchyteliv pochatkovoї shkoly [Pedagogical conditions for the use of art therapy in the training of primary school teachers]. Molodyi vchenyi. № 4(28). S. 287–290. [in Ukrainian]

4. Zhukov, V., et al. (2025). Ensuring the process of formation of moral and ethical culture of a future art teacher. Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala. Vol. 17(4). P. 319–321. [in English]

5. Berenson, D. (1969). The effects of systematic human relations training upon classroom performance of elementary school teachers. Journal of Research and Development in Education. Vol. 4. P. 70–85. [in English]

6. Bleazby, J. (2020). Fostering moral understanding, moral inquiry and moral habits through philosophy in schools: a Deweyian analysis of Australia's Ethical Understanding curriculum. Journal of Curriculum Studies. Vol. 52(1). P. 84–100. [in English]

7. Gluchmanová, M. (2017). Theoretical and practical aspects of professional ethics of teaching. Human Affairs. Vol. 27(1). P. 75–81. [in English]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ДУБІНКА Микола – доктор педагогічних наук, доцент, в.о. декана факультету освітніх наук та мистецтв Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: проблема професійного самовизначення особистості в історичному вимірі; вивчення педагогічної спадщини В. О. Сухомлинського, теорія і практика позашкільної освіти.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

DUBINKA Mykola – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Acting Dean of the Faculty of Educational Sciences and Arts State University named after Volodymyr Vynnychenko.

Scientific interests: the problem of professional self-determination of personality in the historical dimension; study of the pedagogical heritage of V. O. Sukhomlynskyi, theory and practice of extracurricular education.

Стаття надійшла до редакції 15.12.2025 р.

Стаття прийнята до друку 27.12.2025 р.

УДК 371.13:17.022.1

DOI: 10.36550/2415-7988-2026-1-222-110-114

ЗЕЛЕНСЬКА Людмила –

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3324-5173>

e-mail: zelenskaya_ludmila@ukr.net

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ МОРАЛЬНО-ЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ПЕДАГОГА

У статті здійснено комплексний теоретичний аналіз проблеми розвитку морально-етичної культури педагога як однієї з ключових складових його професіоналізму та важливої умови забезпечення якості сучасної освіти. Актуальність дослідження зумовлена трансформаційними процесами в українському суспільстві, реформуванням системи освіти, утвердженням гуманістичної парадигми навчання та виховання, а також зростанням соціального запиту на педагога, здатного бути носієм високих моральних цінностей, духовних ідеалів та етичних норм професійної діяльності.

У статті обґрунтовано, що морально-етична культура педагога є інтегративним особистісно-професійним утворенням, яке поєднує систему моральних знань, ціннісних орієнтацій, переконань, етичних норм поведінки, професійної відповідальності та здатності до рефлексії і самовдосконалення. Вона визначає характер педагогічної взаємодії, стиль спілкування з учнями, батьками й колегами, впливає на морально-психологічний клімат освітнього середовища та формування особистості здобувачів освіти.

У процесі дослідження проаналізовано наукові підходи вітчизняних учених до розуміння сутності морально-етичної культури педагога, її структури та функцій у професійній діяльності. З'ясовано, що сучасні наукові концепції розглядають морально-етичну культуру не лише як індивідуальну характеристику педагога, а й як результат впливу освітнього середовища, змісту професійної підготовки, педагогічної практики, корпоративної етики закладу освіти та суспільних моральних орієнтирів.

У результаті дослідження виокремлено та обґрунтовано пріоритетні напрями розвитку морально-етичної культури педагога, серед яких: гуманістично-ціннісна орієнтація педагогічної діяльності; інтеграція морально-етичного змісту в систему професійної підготовки майбутніх педагогів; формування етичної компетентності, здатності до морального вибору та рефлексії; практико-орієнтований розвиток моральних якостей у процесі педагогічної практики та наставництва; утвердження принципів академічної доброчесності та професійної етики в освітньому середовищі; стимулювання безперервного саморозвитку педагога; розвиток партнерської взаємодії з батьками та громадою у вихованні моральних цінностей.

Ключові слова: морально-етична культура, педагог, професіоналізм, педагогічна етика, ціннісні орієнтації, академічна доброчесність, професійна педагогічна освіта.

ZELENSKA Lyudmila –

Doctor of Pedagogical Sciences

Professor, Professor of the Department of Educology

and Innovative Pedagogy H.S. Skovoroda

Kharkiv National Pedagogical University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3324-5173>

e-mail: zelenskaya_ludmila@ukr.net